

Onderstaande tabel geeft een beknopt overzicht van de aanvullende maatregelen op het gebied van bodem- en waterbeleid, voor meer informatie verwijzen wij u naar het brondocument generiek beleid op www.kaderrichtlijnwater.nl

Bijlage N Overzicht aanvullende generieke maatregelen

Nederland

Categorie aanvullende maatregelen	Toelichting
Wetgevingsinstrumenten	
Besluiten	
Besluit Bodemkwaliteit	<ul style="list-style-type: none"> - Bouwstoffen - Grond en baggerspecie - Kwaliteitsborging (Kwalibo)
Besluit aanwijzing bevoegd gezag gemeenten Wet bodembescherming	<ul style="list-style-type: none"> - Wijst gemeenten aan die voor de toepassing van de Wet bodembescherming worden gelijkgesteld met een provincie
Activiteitenbesluit	<ul style="list-style-type: none"> - Per 1 januari 2008 hebben twaalf algemene maatregelen van bestuurs' (amvb's) plaatsgemaakt voor één nieuwe algemene maatregel van bestuur: het Besluit algemene regels voor inrichtingen milieubeheer, beter bekend als het Activiteitenbesluit. Het gaat om de volgende besluiten: <ul style="list-style-type: none"> o Besluit bouw- en houtbedrijven milieubeheer; o Besluit detailhandel en ambachtsbedrijven milieubeheer; o Besluit horeca-, sport- en recreatie-inrichtingen milieubeheer; o Besluit inrichtingen voor motorvoertuigen milieubeheer; o Besluit jachthavens; o Besluit opslaan in ondergrondse tanks 1998; o Besluit opslag- en transportbedrijven milieubeheer; o Besluit tandartspraktijken milieubeheer; o Besluit tankstations milieubeheer; o Besluit textielreinigingsbedrijven milieubeheer; o Besluit voorzieningen en installaties milieubeheer; o Besluit woon- en verblijfsgebouwen milieubeheer. Tijdens deze samenvoeging is ook regelgeving voor lozingen in het Activiteitenbesluit opgenomen die onder de Wet verontreiniging oppervlaktewateren (Wvo) vallen. - Ten aanzien het lozen in het oppervlaktewater, op of in de bodem of in een voorziening voor de inzameling en het transport van afvalwater niet zijnde een vuilwaterriool hanteert het Activiteitenbesluit de lijn: de lozing is verboden, tenzij deze volgens het besluit expliciet is toegestaan. - Voor een directe lozing op of in de bodem geldt een verbod.

Besluit verplicht bodemonderzoek bedrijfsterreinen	- Het besluit verplicht een groot aantal bedrijfsgroepen (lijst is opgenomen in het besluit) tot een verkennend onderzoek naar bodemverontreiniging van bedrijfsterreinen waar op 31 december 1989 een potentieel verontreinigend bedrijf was gevestigd.
Besluit financiële bepalingen bodemsanering 2005	- Geeft invulling aan de financiële bepalingen uit de Wet bodembescherming die betrekking hebben op de budgetverlening aan de bevoegde overheden. Verder zijn de subsidievoorschriften voor de sanering van bedrijfsterreinen opgenomen in dit Besluit.
Besluit inspectie vloeistofdichte vloeren	- Betreft de verplichting tot inspectie en keuring van vloeistofdichte vloeren
Besluit uitvoeringskwaliteit bodembeheer	- Eisen die worden gesteld aan zogenaamde bodemintermediairs.
Bouwstoffenbesluit	- Normen voor 130 stoffen
Stortbesluit bodembescherming	- Regels voor het storten van afvalstoffen. In dit besluit staan de zogenoemde IBC-criteria (criteria voor isoleren, beheersen en controleren) voor het storten van afvalstoffen binnen bedrijven (de wet spreekt van inrichtingen)
Regelingen	
Regeling financiële bepalingen bodemsanering 2005	- De regeling werkt het Besluit financiële bepalingen bodemsanering 2005. Ze bevat de regels voor het verstrekken van geld aan de bevoegde overheden voor de Wet bodembescherming, de bedrijvenregeling en collectieve saneringen.
Regeling uitvoeringskwaliteit bodembeheer	- Regeling van 26 september 2006 die nadere regels bevat en daarmee een nadere concretisering is van de eisen aan bodemintermediairs in het hiervoor genoemde Besluit uitvoeringskwaliteit bodembeheer.
Vrijstellingsregeling grondverzet	- Op hergebruik van licht verontreinigde grond als bodem is de Vrijstellingsregeling grondverzet van toepassing. Voor licht verontreinigde grond die volgens de eisen van de Vrijstellingsregeling grondverzet wordt toegepast, geldt geen verwijderingsplicht. De grond mag dus blijvend deel uitmaken van, en vermengd raken met de bodem. Hiervoor gelden enkele voorwaarden.
Circulaires	
Circulaire Bodemsanering	- Deze circulaire bevat richtlijnen om bij bodemvervuiling het saneringscriterium toe te passen en de saneringsdoelstelling vast te stellen. Met het saneringscriterium kunnen gemeenten en provincies vaststellen of een terrein met spoed gesaneerd moet worden. De circulaire is op 1 mei 2006 in werking getreden en is gebaseerd op belangrijke wijzigingen - nieuw saneringscriterium (artikel 37) en een nieuwe saneringsdoelstelling (artikel 38) - in het saneringshoofdstuk van de Wet bodembescherming. Die wijzigingen zijn op 1 januari 2006 in werking getreden. De circulaire geeft op korte termijn duidelijkheid over hoe beide artikelen in de praktijk moeten worden toegepast. VROM overweegt op basis van ervaringen met de circulaire een algemene maatregel van bestuur op te stellen.
Circulaire streef- en interventiewaarden bodemsanering	- De circulaire biedt een overzicht van alle beschikbare interventiewaarden en indicatieve niveaus voor ernstige bodemverontreiniging, inclusief bijbehorende streefwaarden, meetvoorschriften en parameters voor het bepalen van de saneringsurgentie en het saneringstijdstip.

Circulaire landsdekkend beeld	- Circulaire van 20 november 2001 die moet leiden tot uniforme en vergelijkbare dataset bij het bevoegd gezag over de werkvoorraad van gevallen van ernstige bodemverontreiniging.
Beleidsregels	
Beleidsregel kostenverhaal	- Regelt het beleid ten aanzien van de kosten van onderzoek en sanering op grond waarvan veroorzakers en eigenaren aansprakelijk kunnen worden gesteld.
Nederlandse Richtlijn Bodembescherming bedrijfsmatige activiteiten	- De richtlijn uit 1997 schrijft preventieve maatregelen voor aan bedrijven om bodemverontreiniging te voorkomen. Het bevoegd gezag gebruikt de richtlijn voor het opstellen van vergunningen en voor handhaving van de Wet milieubeheer. De NRB moet een eind aan maken aan de praktijk waarin verschillende vergunningverleners in gelijke situaties verschillende maatregelen voorschrijven.
Minimumverwerkingstandaard (MVS) Baggerspecie	- Standaard om baggerspecie te beoordelen. Baggerspecie die kan worden gereinigd mag op enkele uitzonderingen na niet op een stortplaats worden gestort. De specie mag alleen aan speciale stortplaatsen worden aangeboden. Deze stortplaatsen betalen hierover geen belasting. Ook hebben zij geen verklaringen nodig dat de baggerspecie onreinigbaar is. Stortplaatsen die ook andere afvalstoffen aannemen, hebben een baggerspecieverklaring nodig. Zonder die verklaring betalen ze afvalstoffenbelasting over de baggerspecie.
Economische of fiscale instrumenten	
Budget Investerings Ruimtelijke Kwaliteit (BIRK)	VROM ondersteunde met het Budget Investerings Ruimtelijke Kwaliteit (BIRK) ruimtelijke investeringsprojecten die passen binnen het nationaal ruimtelijk beleid. Met het geld zijn projecten gesteund die anders niet van de grond kwamen of niet met de gewenste kwaliteit konden worden gerealiseerd. De subsidieregeling is gesloten.
Groen beleggen	- Sinds 1995 bestaat de mogelijkheid om geld 'groen te beleggen' in zogenaamde groenfondsen. Met het geld uit deze fondsen worden milieuvriendelijke projecten gefinancierd. Dat gebeurt tegen een lagere rente dan de marktrente. Toch kan groen beleggen aantrekkelijk zijn en dat komt door een fiscale tegemoetkoming waardoor het rendement verbetert.
Innovatieprogramma Stedelijke Vernieuwing	- Om de stedelijke vernieuwing te versnellen en de kwaliteit te bevorderen is van 2001 tot en met 2004 het InnovatieProgramma Stedelijke Vernieuwing (IPSV) ingesteld. Het IPSV maakt onderdeel uit van het Investeringsbudget Stedelijke Vernieuwing (ISV). Jaarlijks werd subsidie verleend aan creatieve en vernieuwende ideeën en projecten voor stedelijke vernieuwing. Nog tot 2009 monitoort VROM de IPSV-voorbeeldprojecten. Verder wisselt het IPSV ook kennis en ervaringen uit de projecten uit.
Interreg	- Rijks cofinancieringsregeling Interreg IV (Cetsi) Het Rijk ruim 10 miljoen euro beschikbaar gesteld voor internationale samenwerkingsprojecten die vallen binnen Interreg en bijdragen aan de doelstellingen van de Nota Ruimte. Deze projecten kunnen naast Europees geld ook rijksgeld ontvangen. - Projectstimuleringsregeling (PSR) De PSR is een subsidie voor initiatieven van regionale en lokale overheden in het kader van de Interreg IV-B-programma's Noordwest Europa en Noordzeeregio en het Interreg IV-C-programma. Nederlands partners kunnen het te verlenen maximaal 25.000 euro subsidie krijgen. - Interreg IV-A en IV-C Het ministerie van Economische Zaken stelt geld beschikbaar voor innovatieprojecten binnen Interreg IV-A en Interreg IV-C.

Milieu-investeringsaftrek (MIA) en Willekeurige afschrijvingen Milieu-investerings-afschrijvingen (Vamil)	- MIA en Vamil zijn subsidies op milieuvriendelijke bedrijfsmiddelen voor ondernemers. MIA staat voor milieu-investeringsaftrek. Dit is een fiscale aftrekregeling voor ondernemers die investeren in milieuvriendelijke bedrijfsmiddelen. Vamil staat voor willekeurige afschrijving milieu-investering. De Vamil-regeling biedt ondernemers een liquiditeits- en rentevoordeel.
Subsidieregeling maatschappelijke organisaties en milieu (SMOM)	- Via de SMOM kunnen maatschappelijke organisaties subsidie krijgen voor projecten en werkprogramma's met een bovenprovinciaal, nationaal of internationaal belang die gericht zijn op milieu of duurzame ontwikkeling. Alleen maatschappelijke organisaties zonder winst oogmerk komen in aanmerking voor de subsidie.
PRoMT	- Het subsidieprogramma milieu en technologie, kortweg ProMT, ondersteunt ondernemers bij demonstratieprojecten, haalbaarheidsonderzoeken en marktonderzoeken. Projecten die een bijdrage leveren aan het diffuse bronnenbeleid kunnen een beroep doen op deze regeling.
Koplopersloket	- Het 'koplopersloket' ondersteunt ondernemers die tegen specifieke problemen aanlopen bij innovatieve projecten die zijn gericht op duurzaamheid. Het koplopersloket biedt maatwerk bij financieel en economische kwesties, maar ook bij vragen rondom regelgeving en vergunningverlening of het in contact komen met mogelijke projectpartners.
SBIR	- Het Small Business Innovation Research programma (SBIR) is een op innovatieprogramma, speciaal opgezet voor kleine en middelgrote ondernemingen (MKB). De overheid geeft bedrijven onderzoeks- en ontwikkelingsopdrachten, gericht op innovatieve oplossingen voor maatschappelijke thema's. Zo 'n opdracht betreft in eerste instantie een haalbaarheidsonderzoek (fase 1) en mogelijk een R&D-traject (fase 2). Deze fasen worden volledig door de overheid gefinancierd. Fase 3, het commerciële traject, dient de MKB-ondernemer zelf te financieren, eventueel met hulp van externe financiers.
In onderhandeling tot stand gekomen milieuovereenkomsten	
Milieuconvenanten	<p>Convenanten worden sinds de jaren tachtig in uiteenlopende situaties ingezet. De motivatie voor het gebruik loopt uiteen, maar de belangrijkste reden is om vooruit te lopen op regelgeving. Andere redenen zijn: regelgeving niet mogelijk, symbolisch beleid of andere redenen. Er zijn meer dan 100 milieuconvenanten, voor een overzicht (van geldende convenanten in 2001) zie brondocument generiek beleid op www.kaderrichtlijnwater.nl.</p> <p>Een belangrijk convenant voor de waterkwaliteit is bijvoorbeeld het Convenant Gewasbescherming. Het convenant richt zich op de hoofdlijnen van het Nederlandse gewasbeschermingsbeleid voor de korte én lange termijn. Doel is het boeken van milieuwinst door innovatie en verbetering van het management bij telers (bevorderen van duurzame landbouw en geïntegreerde gewasbescherming). Het convenant besteedt bijzondere aandacht aan de waterkwaliteit¹:</p>

¹ Faasen, R., 2003. **Landbouw-bestrijdingsmiddelen (gewasbeschermingsmiddelen)**, Ministerie van Verkeer en Waterstaat, Rijkswaterstaat. URL: www.helpdeskwater.nl/asp/download.aspx?PagId=1942&File=01_landbouw_bestrijdingsmiddellen.pdf

	<ul style="list-style-type: none"> - bevordering van geïntegreerde gewasbescherming, waarbij het gebruik en de emissie van bestrijdingsmiddelen worden verminderd - vermindering van de milieubelasting (van vooral het oppervlaktewater) met 75% in 2005 en 95% in 2010 ten opzichte van 1998 - beëindiging van de overschrijdingen van het MTR (vooral in oppervlaktewater) en realisatie van een stap in de richting van het VR-niveau - zoeken van oplossingen voor knelpunten in de drinkwaterwinning (vooral ook uit oppervlaktewater) - een koppeling van de handhavingsactiviteiten krachtens het gewasbeschermingsbeleid met die van waterbeheerders - gezamenlijke monitoring van de waterkwaliteit onder centrale regie van de Rijksoverheid (VROM en LNV)
Kunstmatige aanvulling van watervoerende lagen	
Warmte-/koudeopslag	<ul style="list-style-type: none"> - Bij WKO wordt de temperatuur van het grondwater gebruikt om gebouwen te verwarmen in de winter en/of af te koelen in de zomer. Het principe is eenvoudig: grondwater wordt opgepompt en gebruikt voor koeling in de zomer (boven de grond kan het grondwater eventueel verder worden afgekoeld), waarna het water opnieuw wordt geïnfilteerd en in de winter weer wordt opgepompt voor verwarming (boven de grond kan het grondwater eventueel verder worden opgewarmd). - Voor (open) systemen met een verpompt volume van meer dan 12.000 m³ per kwartaal en een pompcapaciteit van meer dan 10 m³ per uur moet een vergunning in het kader van de Grondwaterwet worden aangevraagd bij de provincie. Belangrijke voorwaarden: er moet voldoende bovengrondse warmte-/koude vraag zijn, er mag geen netto-warmte of koude worden opgeslagen op jaarbasis en de hoeveelheid geïnjecteerd water moet gelijk zijn aan de hoeveelheid onttrokken water. In gebieden met grondwaterverontreiniging (risico verspreiding) en in gebieden waar drinkwater wordt gewonnen geven de provincies in beginsel geen vergunning voor WKO af.
Overige relevante maatregelen	
Duurzaam inkopen	<p>Het Rijk (inclusief de daartoe behorende diensten en agentschappen) heeft zich verplicht uiterlijk in 2010 bij 100% van de rijksaankopen en -investeringen duurzaamheid als zwaarwegend criterium mee te nemen (motie Koopmans - De Krom nr. 130 29800-XI). De lagere overheden hebben een doelstelling van 50 % uitgesproken.</p> <ul style="list-style-type: none"> - De Tweede Kamer wordt elke twee jaar met de Rapportage Duurzame Bedrijfsvoering Overheid geïnformeerd over de voortgang. <p>Een aantal voorbeelden zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Bestrijdingsmiddelen: waar het rijk opdrachtgever is, zal het gebruik van chemische onkruidbestrijdingsmiddelen worden beperkt. Voor het bestrijden van onkruid op verhardingen zullen RGD en RWS gebruik maken van het betreffende milieukeurmerk 'Barometer Duurzaam Terreinbeheer' waarbij het niveau van 'Brons' wordt geambieerd. - RWS zal, in het kader van 'Hand In Eigen Boezem' de emissies van de eigen vloot tegengaan. - Run off/afvloeiend hemelwater van wegen: het rijk voert voor eigen werken de beleidsadviezen uit die staan in de Nota Afvloeiend hemelwater van de voormalige Commissie Integraal Waterbeheer.

Duitsland

Gebied	DE_CODE	OW/GW	Uitvoering / conceptueel	Omschrijving maatregel	NRW	NI
Puntbronnen	1	OW	U	Nieuwbouw en aanpassing van zuiveringinstallaties	x	
Puntbronnen	9	OW	U	Maatregelen ter vermindering van de toevoer van verontreinigende stoffen door lozing van gemeentelijk afvalwater (overige)		x
Puntbronnen	10	OW	U	Nieuwbouw en aanpassing van installaties voor de afvoer, behandeling en retentie van riool- en hemelwater	x	
Puntbronnen	10 ²	OW	U	Nieuwbouw en aanpassing van installaties voor de afvoer, behandeling en retentie van hemelwater in gescheiden systemen	x	
Puntbronnen	12	OW	U	Overige maatregelen ter vermindering van de toevoer van verontreinigende stoffen door riool- en hemelwaterlozingen		x
Diffuse bronnen	14	OW	U	Optimalisering van de werking van zuiveringsinstallaties	x	
Diffuse bronnen	30	GW	U	Maatregelen ter vermindering van door afspoeling veroorzaakte nutriëntentoevoer uit de landbouw (OW)	x	
Diffuse bronnen	29	OW	U	Overige maatregelen ter vermindering van de toevoer van nutriënten en fijn materiaal door erosie en afspoeling uit de landbouw	x	x
Diffuse bronnen	35	OW	U	Maatregelen ter voorkoming van onvoorziene lozingen		x
Diffuse bronnen	41	GW	U	Maatregelen ter vermindering van door afspoeling veroorzaakte nutriëntentoevoer uit de landbouw (GW)		x
Diffuse bronnen	43	GW	U	Uitvoering en handhaving van specifieke waterbeschermende maatregelen in beschermde drinkwatergebieden	x	x
Morfologie & waterhuishouding	65	OW	U	Maatregelen ter bevordering van de natuurlijke berging (inclusief het terugleggen van dijken en dammen)	x	
Morfologie & waterhuishouding	68	OW	U	Maatregelen ter realisering van de lineaire passeerbaarheid van waterkeringen (stuwmeren, retentiebekkens, reservoirs)		x

² Aparte aanwijzing van maatregelen in gescheiden systemen

Gebied	DE_CODE	OW/GW	Uitvoering / conceptueel	Omschrijving maatregel	NRW	NI
Morfologie & waterhuishouding	69	OW	U	Maatregelen ter realisering van de lineaire passeerbaarheid van overige kunstwerken	x	x
Morfologie & waterhuishouding	70	OW	U	Maatregelen voor het initiëren / goedkeuren van een morfologische ontwikkeling vanuit eigen dynamiek incl. begeleidende maatregelen		x
Morfologie & waterhuishouding	71	OW	U	Maatregelen ter vitalisering van het waterlichaam (o.a. bodem, variatie, substraat) binnen het bestaande profiel	x	x
Morfologie & waterhuishouding	72	OW	U	Maatregelen ter verbetering van waterhabitats door verandering van het tracéverloop, aanpassing van oever of bodem incl. begeleidende maatregelen	x	x
Morfologie & waterhuishouding	73	OW	U	Maatregelen ter verbetering van habitats in de oeverzone (bijv. houtwallen)	x	x
Morfologie & waterhuishouding	74	OW	U	Maatregelen ter verbetering van habitats in corridors voor de hydromorfologische ontwikkeling, inclusief ontwikkeling van uiterwaarden	x	x
Morfologie & waterhuishouding	75	OW	U	Aansluiting van zijvakken, nevengeulen (netwerkvorming in dwarsrichting)		x
Morfologie & waterhuishouding	76	OW	U	Eliminering / verbetering van waterbouwkundige constructies	x	x
Morfologie & waterhuishouding	77	OW	U	Maatregelen ter verbetering van sedimenthuishouding en -beheer		x
Morfologie & waterhuishouding	78	OW	U	Maatregelen ter vermindering van de belastingen door onttrekking van bodemmateriaal		x
Morfologie & waterhuishouding	79	OW	U	Maatregelen ter aanpassing/ optimalisatie van wateronderhoud	x	x
Morfologie & waterhuishouding	85	OW	U	Maatregelen ter vermindering van andere hydromorfologische belastingen		x
Conceptuele maatregelen	501	OW	K	Opstelling van concepten/ studies/ rapporten	x	x
Conceptuele maatregelen	502	OW/GW	K	Conceptuele maatregel; uitvoering van onderzoeks-, ontwikkelings- en demonstratieprojecten		x
Conceptuele maatregelen	503	OW/GW	K	Conceptuele maatregel; voorlichting en educatie		x

Gebied	DE_CODE	OW/GW	Uitvoering / conceptueel	Omschrijving maatregel	NRW	NI
Conceptuele maatregelen	504	OW/GW	K	Advisering	x	x
Conceptuele maatregelen	505	OW/GW	K	Conceptuele maatregel; het opzetten of aanpassen van subsidieprogramma's		x
Conceptuele maatregelen	506	OW/GW	K	Conceptuele maatregel; vrijwillige samenwerkingsverbanden	x	x
Conceptuele maatregelen	508	OW/GW	K	Nader onderzoek en nadere controle	x	x